

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/83
Karar Sayısı : 2008/110
Karar Günü : 29.5.2008
R.G. Tarih-Sayı :24.12.2008-27090

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Konya 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 104. maddesinin *"39 uncu maddenin yetersizlik ve disiplin sebepleri hariç olmak üzere (e) ... fıkralarıyla ... gösterilenler, kurumlarda emeklilik hakkı tanınan vazifelerde çalıştırılmazlar"* bölümünün, Anayasa'nın 2., 10., 70., 154., 155., 156. ve 157. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Subay iken ticaret yapmak suçundan Askeri Ceza Kanununa Müzeyyel Kanun'un 1/A maddesi gereğince mahkum olup, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ihraç edilmesine karar verildikten sonra 5434 sayılı Yasa'nın 104. maddesi gereğince görevine son verilme işlemine karşı açılan davada Anayasa'ya aykırılık savını ciddi bulan Mahkeme, itiraz konusu kuralın iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun itiraz konusu bölümün de yer aldığı 104. maddesi şöyledir:

"MADDE 104 - 39 uncu maddenin yetersizlik ve disiplin sebepleri hariç olmak üzere (e) ve (f) fıkralarıyla 92 nci maddede gösterilenler, kurumlarda emeklilik hakkı tanınan vazifelerde çalıştırılmazlar."

B- İlgili Yasa Kuralları

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesinin (e) ve (f) fıkraları ile 92. maddesi şöyledir:

"MADDE 39 - Emekli aylığı aşağıdaki hallerde bağlanır: ...

e) Subay ve askeri memurlarla, gedikli subay ve gedikli erbaşların ahlâk noktasından hüküm ile veya yetersizlik veya disiplin sebeplerinden dolayı sicilleri üzerine veyahut askeri mahkemelerce verilecek kararlar üzerine kurumlarınca resen;

f) (e) fıkrasında yazılı olanlar dışındakiler ahlâk ve yetersizlik sebeplerinden dolayı tüzüğüne göre sicilleri üzerine kurumlarınca resen;"

"MADDE 92 - İştirakçilerden Türk vatandaşlığından çıkarılan, Türk vatandaşlığını bırakan, yabancı memleket uyruğuna girenlerin (Türk vatandaşlığını muhafaza edenler hariç) bu Kanunla tanınan her çeşit hakları düşer.

Aylık almakta iken veya aylık bağlama hakkı doğmadan önce, tanınan her çeşit hakları bu madde uyarınca düşenler, bu durumlarının ortadan kalkması halinde, Sandığa yazılı olarak yapacakları müracaatları takip eden aybaşından itibaren ve bu Kanunda öngörülen diğer şartları da taşımaları kaydıyla bu haklardan yeniden yararlandırılırlar.

Yukarıdaki hükümler 88 inci madde kapsamına girenlerle, dul ve yetimleri hakkında da uygulanır"

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10., 70., 154., 155., 156. ve 157. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 22.7.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Mahkemede bakılmakta olan davaya konu idari işlem, 5434 sayılı Yasa'nın 104. maddesine göre "*askeri mahkemelerce verilecek kararlar üzerine*" Türk Silahlı Kuvvetlerinden re'sen emekli edilenlerin tekrar göreve alınmalarının mümkün olmadığına ilişkindir. İptali istenilen bölümdeki ibareler, iptal istemi dışında tutulan 39. maddenin (f) fıkrası ve 92. madde için de geçerlidir. Diğer yandan, 39. maddenin (e) fıkrasında askeri mahkemelerce verilen kararlar dışındaki sebeplerden de söz edilmiştir. Bu nedenlerle, kuraldaki incelemenin "*askeri mahkemelerce verilecek kararlar*" yönünden "*...(e)...*" ibaresiyle sınırlı olarak yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında itiraz konusu kuralın, asker olarak görevliyken ticaret yapmak suçundan dolayı askeri mahkeme kararıyla ihraç edilen kişinin mesleki hayatı engellendiğinden hukuk devleti ilkesine, ihraçtan sonraki aşamada, askerlik hizmeti dışındaki tüm kamusal hak ve sorumlulukları yönünden diğer kişi ve kamu görevlileri arasında bir fark olmadığı halde aksi öngörüldüğünden eşitlik ilkesine, kamuda yeniden çalışmaya engel olunduğundan ve ayrıca askeri mahkeme kararlarına farklı anlamlar yüklendiğinden Anayasa'nın 2., 10., 70., 154., 155., 156. ve 157. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin yetersizlik ve disiplin sebepleri hariç olmak üzere (e) bendinde gösterilenlerin kurumlarda emeklilik hakkı tanınan görevlerde çalıştırılmaması öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 70. maddesinde "*Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.*" denilmiştir.

5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin (e) fıkrasında sayılanlardan Türk Silahlı Kuvvetlerinden askeri mahkemelerce verilecek kararlardaki ihraç fer'i cezası nedeniyle uzaklaştırılanların kamuda emeklilik hakkı tanınan yerlerde çalıştırılmamalarının, askeri hizmetin gereği olan disiplinin sağlanması ve bu hizmetteki istihdamdan beklenen faydanın elde edilmesi amacıyla öngörüldüğü ve düzenlemenin yasa koyucunun takdir alanı içerisinde olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca, askeri mahkeme kararı ile ihraç edilen bir kişinin Bağ-Kur veya SSK'ya bağlı olarak çalışma hayatını sürdürmesine bir engel de bulunmamaktadır.

Askeri mahkeme kararıyla Türk Silahlı Kuvvetlerinden ihraç edilen bir kişinin Emekli Sandığına tabi kurumlarda yeniden göreve alınamaması, Anayasa'nın 70. maddesinde belirtilen hizmete almada görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında görüldüğünden Anayasa'nın bu maddesine aykırılıktan söz edilemez.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen "yasa önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Devlet memurluğuna girmek isteyen bir kişi ile askeri mahkeme kararıyla Türk Silahlı Kuvvetlerinden ihraç edildikten sonra tekrar Devlet memurluğuna girmek isteyen kişinin hukuksal konumları aynı olmadığından, bunlar arasında eşitlik karşılaştırılması yapılamaz.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuraldaki "*askerî mahkemelerce verilecek kararlar*" yönünden "*(e)*" ibaresi Anayasa'nın 2., 10. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 154., 155., 156. ve 157. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 104. maddesinin "*askerî mahkemelerce verilecek kararlar*" yönünden "*...(e)...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 29.5.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Mustafa YILDIRIM

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ